

SOLO Taksonomisi Temelinde Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının İncelenmesi*

*Sinan ARI***

ÖZ

Bu çalışma ile Hayat bilgisi dersi öğretim programında yer alan kazanımların SOLO taksonomisine göre incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma nitel araştırma yaklaşımı ile gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda ilkokul Hayat bilgisi dersi öğretim programı kazanımları araştırmacı ve alanında lisansüstü eğitim görmüş iki sınıf öğretmeni tarafından SOLO taksonomisine göre incelenmiştir. Tereddüt yaşanan kazanımlarda alan uzmanı bir akademisyen görüşü alınarak nihai karara ulaşılmıştır. Verilerin betimsel analizi yapıldıktan sonra kazanımların SOLO taksonomisine göre dağılımında en çok ilişkisel yapı düzeyinde en az ise soyut yapı evresinde olduğu görülmüştür. 2. sınıf düzeyinde ise soyut yapı evresinde hiçbir kazanım bulunamamıştır. Ayrıca tek yönlü yapı düzeyinde kazanımların sınıf düzeyine göre azaldığı görülürken çok yönlü yapı düzeyindeki kazanımların 3. sınıf düzeyinde arttığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kazanım, program, Hayat bilgisi, SOLO taksonomisi.

Investigation of Life Studies Curriculum Outcomes Based on SOLO Taxonomy

ABSTRACT

With this study, it is aimed to examine the acquisitions in the Life studies course curriculum according to the SOLO taxonomy. The study was carried out with a qualitative research approach. In this context, primary school Life studies curriculum acquisitions were examined by the researcher and two classroom teachers who had a postgraduate education in the field, according to the SOLO taxonomy. The final decision was reached by taking the opinion of an academician who is an expert in the field in the acquisitions experienced hesitation. After the descriptive analysis of the data, it was seen that the distribution of the acquisitions according to the SOLO taxonomy was mostly at the relational structure level and at least at the abstract structure stage. At the 2nd grade level, no gains were found in the abstract construction phase. In addition, it was observed that the achievements at the unidirectional structure level decreased compared to the grade level, while the acquisitions at the multi-directional structure level increased at the 3rd grade level.

Keywords: Acquisitions, curriculum, life study, SOLO taxonomy.

Giriş

Toplumsal gelişmenin ve ilerlemenin en önemli unsurlarından birisi bu gelişim ve ilerlemeyi sağlayacak olan insan kaynağının yetiştirilmesidir. İlk çağlardan itibaren çeşitli şartlarda yetişen insan

Atf Bilgisi: Arı, S. (2023). SOLO taksonomisi temelinde Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı kazanımlarının incelenmesi. *Anadolu Dil ve Eğitim Dergisi*, 1(2), 58-68. Doi: 10.5281/zenodo.10445720

*Bu çalışma 5. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi'nde özet sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Dr. Öğr. Üyesi, Bayburt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, sinanari@bayburt.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0769-7317

kaynağı günümüze kadar birçok katkıda bulunmuş ve küresel dünyanın mevcut durumunu oluşturmuştur. Bu durumun oluşturulmasında etkin rolü olan insanın yetiştirilmesinde, devletler tarafından organize edilen eğitim sistemleri yer almaktadır.

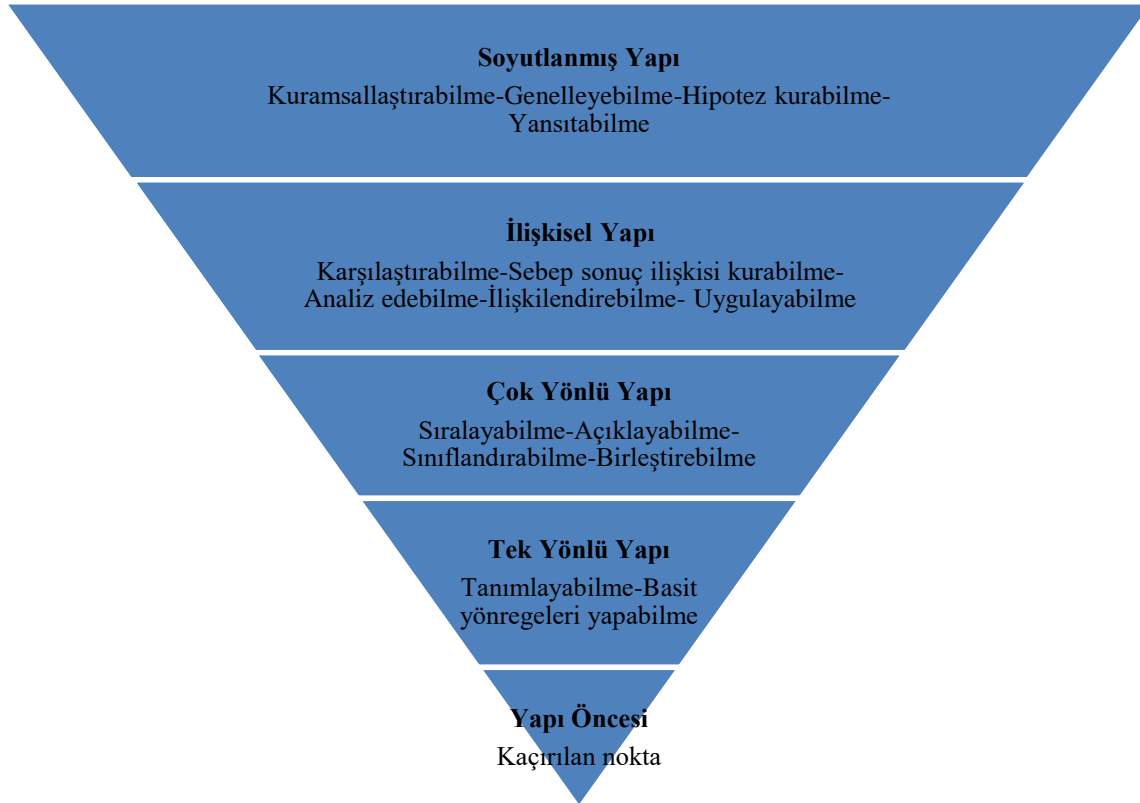
Bir eğitim sistemini oluşturan unsurların başında öğretim programı gelmektedir. Çünkü öğretim programı tasarlanırken öğretim sürecine kimlerin katılacağı, neleri nasıl öğrenecekleri, ne zaman öğrenecekleri gibi sorulara cevap olacak şekilde oluşturulmaktadır (Korkmaz, 2006). Öğretim programı okul veya okul dışında kişiye kazandırılmaya çalışılan bir dersin öğretimi ile ilgili tüm etkinlikleri içeren yaşantılar düzeneğidir. Bir derste öğrencilere kazandırılacak davranışların belirlenmesinin yanı sıra öğrenme öğretme sürecinde neyin, niçin ve nasıl yer alması gerektiğini belirten bir kılavuzdur. Başka bir ifade ile bir öğretim basamağındaki sınıf ve derslerde okutulacak konu, öğretim yöntemleri, hedefler gibi unsurların yer aldığı bir rehberdir (Demirel, 2012; Özçelik, 1992: 4; Büyükkaragöz ve Çivi, 1995: 198). Değişen dünya koşullarında bireylerden beklenen roller de değişmiştir. Artık bilgiye üreten, günlük yaşamda bilgiyi işlevsel kullanabilen, eleştirel düşünebilen, girişimci, kararlı, empati yapabilen, iletişim becerileri olan, problem çözebilen ve topluma katkısı olan bireyler beklenmektedir. Bu bağlamda “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları” ve “Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri” esas alınarak hazırlan güncel Hayat Bilgisi dersi öğretim programında değerler ve yetkinliklerle bütünleşmiş, bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirilmesi hedeflenmiştir (MEB, 2018). Bu hedeflere ulaşılmasında temel eğitimin en önemli derslerinden birisi de Hayat Bilgisi dersidir.

İlkokulun ilk üç sınıfında yer alan Hayat Bilgisi dersi; çocukların yaşantılarına uygun bir şekilde ev, aile, yakın çevre gibi konulardan oluşan, çocukların kendilerini ve çevrelerini tanıyarak anlamlandırmalarına katkı sağlayan bir derstir (Kabapınar, 2012: 1). Hayat Bilgisi dersi; sosyal ve doğa bilimlerinin çocuk gelişimi dikkate alınarak oluşturulmuş bir içerikle yaşamsal, somut bir derstir (Baysal, 2006: 3). Bu dersin, çocukların iyi bir insan ve vatandaş olmaları için gerekli temel davranışları kazandırmada, çevrelerine uyum sağlamalarında önemli bir işlevi vardır (Akınoğlu, 2004, s. 2; Binbaşıoğlu, 2003: 36). Bu ders bireyin hayatta karşılaşılabileceği zorluklara karşı doğru seçimler yapabilmesi için bireyi hayata hazırlamayı hedefler (Öztürk ve Dilek, 2002). Hayat Bilgisi dersi bilişsel gelişimin yanı sıra sosyal, duygusal ve fiziksel alanların gelişimine de odaklanır. Ayrıca bu dersin en önemli hedeflerinden biri öğrencilerin demokratik vatandaş olmalarını sağlamaktır (Belet, 1999). Hayat Bilgisi dersi toplumsal ve doğal gerçekle bağ kurma sürecinin sonunda elde edilen bilgilerdir (Sönmez, 2005: 4). Tüm bu tanımlardan ve açıklamalardan yola çıkarak Hayat Bilgisi dersini; birey ve toplum ekseninde hayatı doğru bir şekilde tanıtmayı ve anlamayı amaçlayan bir ders olarak açıklamak mümkündür. Hayat Bilgisi dersinin etkili ve verimli olabilmesi iyi bir şekilde hazırlanmış ve programlanmış bir öğretim programı ile mümkündür.

Öğretim programları; yukarıda ifade edilen hedeflere ulaşılması amacıyla sistematik dört öğeden oluşmaktadır. Bu öğeler; hedef (güncel ifade biçimi ile kazanım), içerik, eğitim durumu ve sınav durumlarıdır (Kalender ve Baysal, 2021). Öğretim programlarında daha önceden “hedef-davranış” olarak geçen ifade yapılandırıcı yaklaşımla birlikte “kazanım” olarak değişmiştir (Ayvacı, Alev ve Yıldız, 2014: 1014). Çoban ve Akşit (2018) kazanımı, herhangi bir sınıf düzeyinde öğrencilere öğretilmek istenen içeriklerin ve bu içeriklerin sınırlarını ifade eden cümleler olarak ifade etmişlerdir. Etkili bir öğretim programı için kazanımlar öğretim basamaklarına uygun hazırlanmalıdır (Zorluoğlu vd., 2016). Bu nedenle kazanımlar oluşturulurken bazı taksonomik yaklaşımlardan yararlanılmaktadır. Taksonomi kavramının fen bilimlerinden geldiğini belirten Sönmez (2001: 35), taksonominin; varlıkların basitten karmaşığa birbirlerinin ön koşulu olacak şekilde aşamalı olarak sınıflandırılması anlamına geldiğini ifade etmektedir. Bu sınıflamalar; bilişsel, duyuşsal, devinişsel, sosyal beceri gibi alanlarda yapılabilmektedir. Taksonomik yaklaşımlardan bazıları geçmişten

günümüze doğru; bloom taksonomisi (1956), SOLO taksonomi (1982), Anderson taksonomi (2000), yenilenmiş bloom taksonomi (2000), Fink taksonomi (2003), Dettmer taksonomi (2006) şeklindedir. Bu taksonomilerden bloom taksonomisi çok bilindik ve yaygın olarak kullanılırken, Fink ve Dettmer henüz yaygınlaşmamıştır. “Structure of Observed Learning Outcomes” (Gözlemlenebilen Öğrenme Çıktılarının Yapısı) kelimelerinin ilk harflerinden oluşan SOLO taksonomisi J. B. Biggs ve K. Colins tarafından oluşturulmuştur (Arı, 2013).

Beş aşamadan oluşan SOLO taksonomisi aşamaları aşağıda verilen şekildeki gibidir.

Şekil 1. SOLO taksonomisi aşamaları

Kaynak: Biggs ve Tang (2011: 91).

Şekil 1’de verilen SOLO taksonomisinin aşamaları ve açıklamaları şöyledir (Çetin ve İlhan, 2016; McGill, 2013; Padiotis ve Mikropoulos, 2010; Brabrand ve Dahl, 2009; Minogue ve Jones, 2009; Leung, 2000);

SOLO taksonomisinin en alt düzeyi olan yapı öncesi aşamada öğrenci kendisinden beklenen görevi yerine getirememekte, öğrencinin çözmeye çalıştığı problem ile cevabın ilgisi yoktur. Taksonominin ikinci düzeyindeki tek yönlü yapı aşamasında ise öğrenci problemin tek bir yönüyle ilgilenmekte, adlandırmalara ve kavramsal yapılara dikkat etmektedir. Çalışılan konu ile ilgili terminoloji ifade edilebilir, basit yönergeler gerçekleştirilebilir. Problemin çözümüne oldukça basit bir çözüm önerilebilir.

Taksonominin üçüncü düzeyindeki çok yönlü yapı aşamasında problemin çeşitli yönleri görülebilmekte ancak bu yönler arasında bir ilişki bulunmamaktadır. Bu yönler birbirinden bağımsız ele alınmakta ve bilgiler arasında herhangi bir bağ kurulamamaktadır. Taksonominin ilk üç aşaması yüzeysel öğrenme alanını ifade eden niceliksel aşamadır. Ancak burada yüzeysel öğrenmeler sağlanmadan derin öğrenmelere ve niteliksel aşamalara ilerlenemeyeceğini belirtmekte yarar vardır.

Taksonominin dördüncü düzeyindeki ilişkisel yapı aşamasında ise probleme ilişkin veriler anlamlı bir bütün oluşturacak şekilde ilişkilendirilebilir. Yüzeysel öğrenmelerden yola çıkarak sebep sonuç ilişkisi kurulabilir, elde edilen bilgilerin analizi yapılabilir.

SOLO taksonomisinin en üst düzeyindeki soyutlanmış yapı aşamasında bir önceli aşamada anlamlı bir bütün oluşturacak şekilde birleştirilen bilgilerin daha üst seviyelerde yeniden yapılandırılması söz konusudur. Bu aşamada elde edilen verilerle genellemeler yapılabilir, veriler yeni alanlara aktarılabilir. SOLO taksonomisinde amaç ifadesinin hangi aşamaya uygun olduğunu belirlemek amacıyla bazı fiil örnekleri geliştirilmiştir. Bu örnek fiiller aşağıda verilen tabloda belirtilmiştir.

Tablo 1. Solo taksonomisi aşamaları için örnek fiiller

Solo Taksonomisi Aşamaları	Örnek Fiiller	
Yapı Öncesi	-	
Tek Yönlü Yapı	-Aktarmak -Söylemek -İfade etmek -Teşhis etmek -Farkına varmak	-Hatırlamak -Tekrar etmek -İşaretlemek -Adlandırmak -Tanımak
Çok Yönlü Yapı	-Birleştirmek -Sınıflandırmak -Numaralandırmak -Liste yapmak -Tanımlamak -Metaforik konuşmak -Planlamak	-Sembolleştirmek -Açıklık getirmek -Netleştirmek -Anlamını açıklamak -Nitelendirmek -Yöntemleri uygulamak
İlişkisel Yapı	-Sorgulamak -Uygulamak -Tahmin etmek -Ana hatlarını çizmek -Ayırt etmek -Analiz etmek -Sınıflandırmak -Karşılaştırmak	-Birleştirmek-bütünleştirmek -Nedenlerini açıklamak -Kategorize etmek -Gözlemlemek -Özetlemek -Değerlendirmek -Teoriyi alana uygulamak
Soyutlanmış Yapı	-Tasarımlamak -Oluşturmak -Tartışmak -Derinlemesine incelemek -Teoriyi yeni bir alana uygulamak -Değerlendirmek	-Genelleme yapmak -Hipotez kurmak -Yargılamak -Yansıtmak -Kuram oluşturmak

Kaynak: Biggs (2003)

Alanyazında taksonomilerin kullanıldığı birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışma temelinde alanyazın incelendiğinde Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının bu bağlamda incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Buradan hareketle bu çalışma ile Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının bir de SOLO taksonomisi penceresinden incelenmesi ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen bulguların ileride yapılacak çalışmalara farklı bir bakış sağlayacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda çalışma kapsamında şu sorulara cevaplar aranmıştır:

1.2018 Hayat Bilgisi dersi öğretim programı (HPDÖP) kazanımlarının SOLO taksonomisine göre sınıf düzeylerine dağılımı nasıldır?

2.2018 HBDÖP kazanımlarının SOLO taksonomisine göre genel dağılımı nasıldır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan doküman incelemesi ile gerçekleştirilmiştir. Aynı zamanda bir veri toplama yöntemi olan doküman incelemesi kapsamında kaynaklara ulaşılır, detaylı incelemesi yapılır ve elde edilen verilerle çeşitli yorumlar, ilişkilendirmeler yapılır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Diğer nitel araştırma yöntemlerinde olduğu gibi doküman analizinde de ilgili konu hakkında bir anlam çıkarmak, ampirik bilgi için verileri incelemek ve yorumlamak gerekmektedir (Corbin ve Strauss, 2008). Bu bağlamda çalışma kapsamında 2018 HBDÖP kazanımları (1-3. sınıf) doküman olarak incelenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışma kapsamında 2018 HBDÖP bakanlığın sitesinden indirilmiş ve veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Aşağıda kazanımların öğrenme alanlarına göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 2. HBDÖP kazanımlarının öğrenme alanlarına göre dağılımı

	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	
Öğrenme Alanları	Kazanımlar (f)	Kazanımlar (f)	Kazanımlar (f)	Toplam (f)
Okulumuzda Hayat	17	11	10	38
Evimizde Hayat	7	9	8	24
Sağlıklı Hayat	7	7	5	19
Güvenli Hayat	7	6	7	20
Ülkemizde Hayat	7	8	9	24
Doğada Hayat	8	9	6	23
Toplam	53	50	45	148

Tablo 2’ de görüldüğü üzere HBDÖP çerçevesinde toplam 148 kazanım bulunmaktadır. Bu kazanımlar SOLO taksonomisine göre önce araştırmacı tarafından incelenmiş daha sonra alanda çalışan iki sınıf öğretmeninden birbirlerinden bağımsız olarak kendi analizlerini yapmaları istenmiştir. Sınıf öğretmenlerinden birisi kendi alanında yüksek lisans yapmış ve diğeri de doktorasını yapmakta olan tecrübeli öğretmenlerdir. Alınan dönütlere göre görüş birliğine ve görüş ayrılığına varılan kazanımlar tespit edilmiştir. Kodlayıcı uyumunun ve güvenilirliğin belirlenmesi için Miles ve Huberman’ın formülü kullanılmış ve uyum .86 çıkmıştır. Alandaki öğretmenlerin dönütleri ve araştırmacının tespitleri sonrasında tereddütte kalınan kazanımlar için alandan bir akademisyen (profesör) görüşü alınarak nihai karar verilmiştir. Bulgular bölümünde tereddüt yaşanan kazanımlar yeri geldikçe örneklerle belirtilmiştir.

Araştırma ve Yayın Etiği

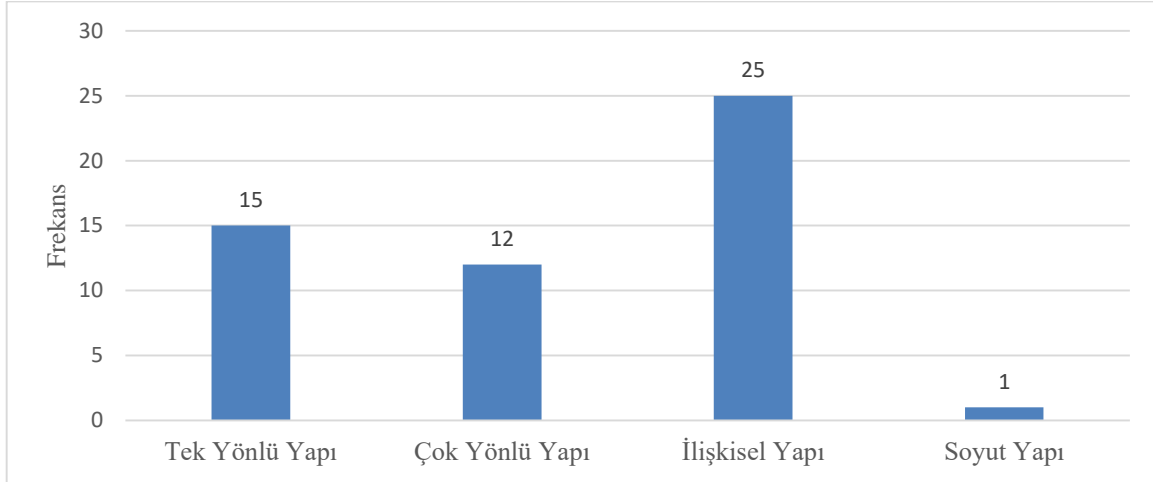
Bu çalışmada, Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi’nde belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergede *Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler* başlığı altında açıklanan eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul İzni

Çalışma doküman incelemesine dayalı olduğu için etik kurulu iznine gerek duyulmamıştır.

Bulgular

Burada öncelikle kazanımların sınıf düzeylerine göre SOLO taksonomisi dağılımı verilmiş ardından solo taksonomisine göre kazanım örnekleri verilmiştir. HBDÖP 1. sınıfında yer alan 53 kazanımın SOLO taksonomisine göre dağılımı aşağıda verilen şekildeki gibidir.

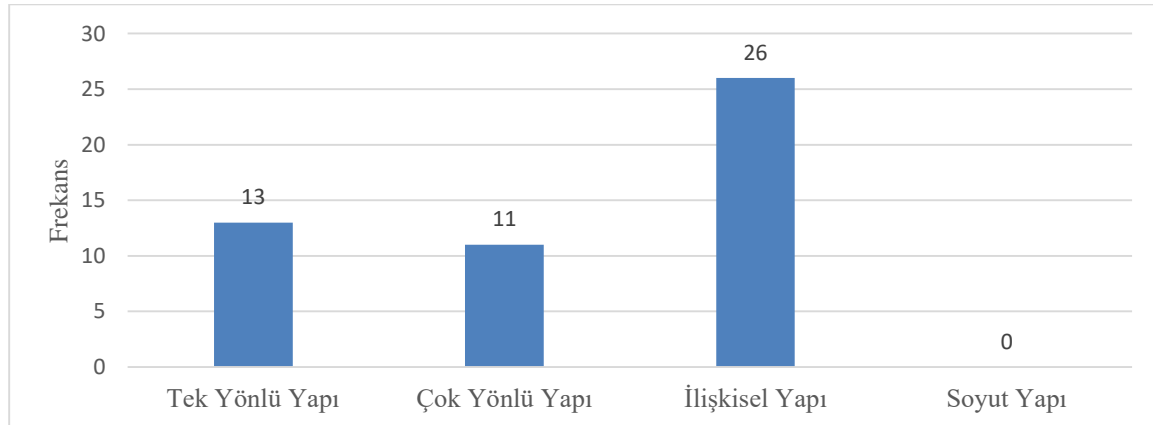
Şekil 2. SOLO taksonomisine göre 1. sınıf kazanımlarının dağılımı

Şekil 2’de görüldüğü üzere 1. sınıf kazanımlarında ilişkisel yapıda 25, tek yönlü yapıda 15, çok yönlü yapıda 12 ve soyut yapıda 1 kazanım görülmektedir. Ancak burada bazı kazanımlarda araştırmacı ile sınıf öğretmenlerinin görüşleri arasında ikilemde kalınmış bu durumda alan uzmanı akademisyen görüşü ile son şekil verilmiştir. Örneğin H.B. 1.3.1. “Kişisel bakımını düzenli olarak yapar” kazanımı için çok yönlü yapı ile ilişkisel yapı arasında tereddütte kalınmış, alan uzmanının görüşü doğrultusunda çok yönlü yapıda yer alması gerektiğine karar verilmiştir. SOLO taksonomisi evrelerine göre kazanım örnekleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 3. HBDÖP 1. Sınıf SOLO taksonomisi kazanım örnekleri

SOLO taksonomi evreleri	1. Sınıf kazanımları
Tek Yönlü Yapı	H.B. 1.1.7. “Okulun bölümlerini tanır.”
Çok Yönlü Yapı	H.B. 1.2.2. “Aile hayatının önemini kavrar.”
İlişkisel Yapı	H.B. “1.4.2. Okula geli ve okuldan gidişlerde insanların trafikteki davranışlarını gözlemler.”
Soyut Yapı	H.B. 1.1.16. “Okulla ilgili olumlu duygu ve düşünceler geliştirir.”

HBDÖP 2. sınıfında yer alan 50 kazanımın SOLO taksonomisine göre dağılımı ise şöyledir:

Şekil 3. SOLO taksonomisine göre 2. sınıf kazanımlarının dağılımı

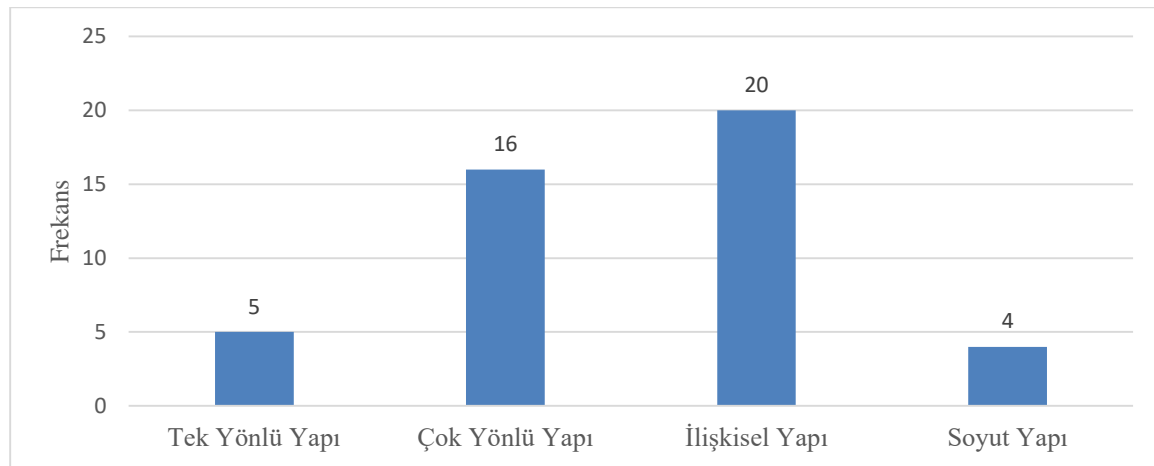
Şekil 3’te görüldüğü üzere 2. sınıfta en çok ilişkisel yapı (26), sonra tek yönlü yapı (13), daha sonra çok yönlü yapı (11), görülürken soyut yapı hiç görülmemiştir. Burada da ikilemde kalınan bazı

kazanımlar olmuştur. Örneğin; H.B.2.2.9. “İstek ve ihtiyaçlarını öncelik sırasına göre listeler” kazanımı için örnek fiillerde yer alan “liste yapmak” kazanımından yola çıkarak çok yönlü yapı görüşleri gelinmiştir. Ancak uzmana danışıldığında istek-ihtiyaç-öncelikli olma arasında bir bütünleştirme olduğu görüşünden yola çıkarak kazanımın ilişkisel yapıda yer almasına karar verilmiştir. Kazanım örnekleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 4. HBDÖP 2. Sınıf SOLO taksonomisi kazanım örnekleri

SOLO taksonomi evreleri	2. Sınıf kazanımları
Tek Yönlü Yapı	H.B. 2.2.3. Yaşadığı evin adresini bilir.
Çok Yönlü Yapı	H.B. 2.4.1. Ulaşım türlerini ve araçlarını sınıflandırır.
İlişkisel Yapı	H.B. 2.6.1. Bitki ve hayvanların yaşaması için gerekli olan şartları karşılaştırır.

1. ve 2. sınıf kazanımlarının SOLO taksonomisine göre dağılımları birbirine yakın görünmektedir. Ancak 1. sınıfta 1 tan soyut yapı kazanımı görülmüşken 2. sınıf düzeyinde hiç görülmemiştir. HBDÖP 3. sınıfında yer alan 45 kazanımın SOLO taksonomisine göre dağılımı aşağıda verilen şekildeki gibidir.

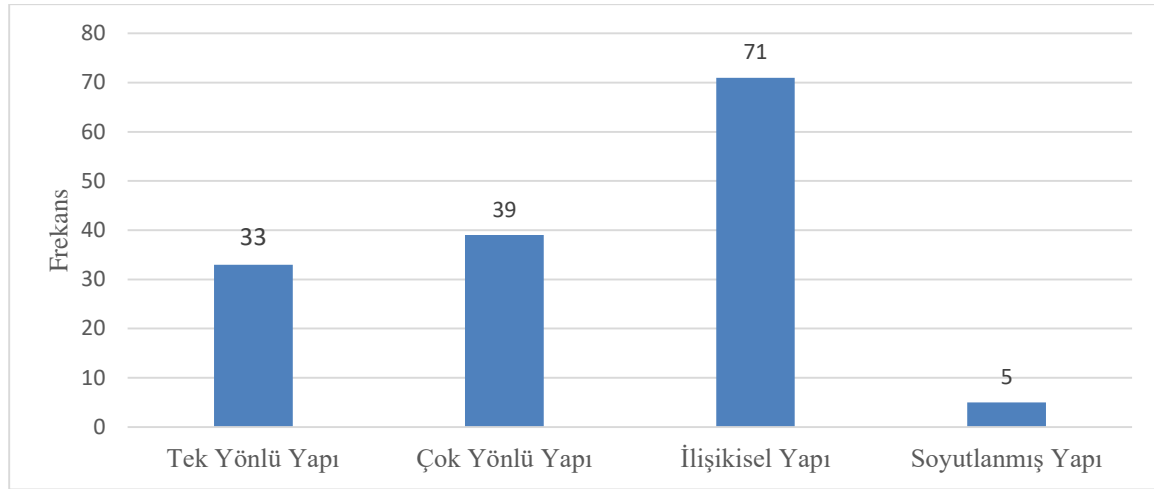
Şekil 4. SOLO taksonomisine göre 3. sınıf kazanımlarının dağılımı

Şekil 4’te görüldüğü gibi 3. sınıfa gelindiğinde artık tek yönlü yapı azalmış (5) ve soyut yapıya (4) da yer verilmiştir. 3. sınıf düzeyinde en çok ilişkisel yapı (20) ve çok yönlü yapı (16) yer almıştır. Önceki sınıf düzeylerinde olduğu gibi burada da bazı kazanımlarda ikileme kalınmıştır. Örneğin H.B. 3.1.8. “Okula ilişkin istek ve ihtiyaçlarını okul ortamında demokratik yollarla ifade eder” kazanımında “ifade etmek” fiilinden yola çıkarak tek yönlü yapı görüşü gelmiş, ancak alan uzmanı ve araştırmacı “demokratik yollarla-istek-ihtiyaç” kelimelerine dikkat çekerek ilişkisel yapıda yer alabileceğini belirtmişlerdir. Sonunda kazanımın “ilişkisel yapıda yer alması gerektiğine görüş birliğine varılmıştır. Diğer kazanım örnekleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 5. HBDÖP 3. Sınıf SOLO taksonomisi kazanım örnekleri

SOLO taksonomi evreleri	3. Sınıf kazanımları
Tek Yönlü Yapı	H.B. 3.5.1. Yakın çevresinde bulunan yönetim birimlerini ve yöneticilerini tanır.
Çok Yönlü Yapı	H.B. 3.2.7. Planlı olmanın kişisel yaşamına olan katkılarını örnekler verir.
İlişkisel Yapı	H.B. 3. 2.1. Aile büyüklerinin çocukluk dönemlerinin özellikleri ile kendi çocukluk döneminin özelliklerini karşılaştırır.
Soyut Yapı	H.B. 3.1.9. Okul kaynaklarının etkili ve verimli kullanımına yönelik özgün önerilerde bulunur.

3. sınıf düzeyinde çok basit düzeyde kalan tek yönlü yapı azalmış, üst düzey soyut yapı biraz daha artmıştır. Diğer sınıf düzeylerinde olduğu gibi burada da en fazla kazanım ilişkisel yapı evresindedir. Aşağıda verilen şekilde genel dağılım daha net görülmektedir.

Şekil 5. 2018 HBDÖP kazanımlarının SOLO taksonomisine göre genel dağılımı

Şekil 5'te görüldüğü gibi kazanımların genel dağılımında en çok ilişkisel yapı (71) yer alırken en az soyut yapı (5) yer almaktadır. Daha sonra da çok yönlü yapı (39) ve tek yönlü yapı (33) gelmektedir. Sınıf düzeylerine göre olan dağılım ise aşağıda verilen tablodaki gibidir.

Tablo 6. HBDÖP kazanımlarının SOLO taksonomisine göre dağılımı

SOLO taksonomisi evreleri	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	Toplam
Tek Yönlü Yapı	15	13	5	33
Çok Yönlü Yapı	12	11	16	39
İlişkisel Yapı	25	26	20	71
Soyut Yapı	1	0	4	5
TOPLAM	53	50	45	

Tablo 6'da görüldüğü üzere tek yönlü yapı sınıf düzeyi arttıkça azalmıştır. Sınıfların kazanım sayıları dikkate alındığında çok yönlü ve ilişkisel yapı dağılımının normal olduğu, soyut yapının ise az olduğu görülmektedir. 2. sınıf düzeyinde soyut yapı aşamasında hiç kazanım görülmemektedir. Üst düzey basamak olan soyut yapı evresinde de sınıf seviyesi arttıkça daha çok kazanımın yer alması beklenmektedir. Ancak burada 1. sınıfta sadece 1 kazanım yer almış, 2. sınıfta hiç bulunamamış ve 3. sınıfta ise 5 tane kazanım bulunmuştur.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

SOLO taksonomisinin tek yönlü ve çok yönlü yapı evreleri daha çok yüzeysel öğrenmelerin olduğu niceliksel aşamalardır. İlişkisel ve soyutlanmış yapı evreleri ise bilgilerin anlamlı bir şekilde birleştirildiği daha üst düzey niteliksel aşamalardır (McGill, 2013). HBDÖP kazanımlarının SOLO taksonomisine göre genel dağılımına bakıldığında en az kazanımın soyut yapı aşamasında (5) olduğu görülmüştür. Bu sonucun Yıldırım'ın (2022) çalışma sonuçları ile örtüştüğü söylenebilir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisi'ne göre incelediği kazanımların genel olarak hatırlama ve anlama düzeyinde olduğu, en üst basamak olan yaratma basamağında hiç kazanım bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde bir başka çalışmada genel olarak üst düzey basamaklarda kazanımlara yeterince yer verilmediği, daha çok alt düzey basamaklarda kazanımlara ağırlık verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Yine bu çalışmada hiçbir sınıf düzeyinde değerlendirme basamağında bir kazanım görülmediği belirtilmiştir (Eker, Bilgin ve Baykan, 2019). Kalender ve Baysal'ın (2021) yaptıkları çalışmada da kazanımların çoğunlukla anlama basamağında yer aldığı sonucu çıkmıştır. Bu çalışmada üç sınıf düzeyinde de en fazla kazanımın üst düzey basamak olan niceliksel aşamadaki ilişkisel yapı evresinde olduğu görülmektedir. Ancak burada soyut yapı basamağındaki kazanımlarında sınıf düzeyi ile beraber artması beklenirken 2. sınıfta bu aşamada hiçbir kazanım bulunmamaktadır. Daha basit düzey olan tek yönlü yapı aşamasındaki kazanımlar sınıf düzeyine göre azalırken çok yönlü yapıda yer alan

kazanımlar 2. sınıfta azalmış 3. sınıfta tekrar azalmıştır. Burada 3. sınıf kazanımlarının daha az olduğu da dikkate alındığında çok yönlü yapı aşamasındaki kazanım sayısının sınıf düzeyine göre fazla olduğunu söylemek mümkündür. Fin taksonomisine göre yapılan bir sınıflama çalışmasında hem sınıf düzeylerinde hem de genel olarak en az kazanım öğrenmeyi öğrenme ve insanî boyut basamaklarında çıkmıştır. Çalışmada genel olarak en fazla kazanımın uygulamayla en az kazanımın ise insani boyutla ilişkili olduğu ortaya konmuştur (Yağan, 2022). Sosyal bilgiler dersi kazanımlarının SOLO taksonomisine göre incelendiği bir çalışmada kazanımların çoğunluğunun ilişkisel yapıda olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca sınıf düzeyi arttıkça üst düzey bilişsel süreçlere işaret eden kazanımların da arttığı belirtilmiştir (Bursa, 2022). Bu çalışmada da ayrı ayrı sınıf düzeylerinde ve genelde en fazla kazanım ilişkisel yapıdadır. Bu bakımdan çalışma sonuçları örtüşmektedir. Ancak sınıf düzeyi arttıkça üst düzey basamaklardaki kazanımların arttığı bu çalışmada söylenememektedir. Bu bakımdan iki çalışma burada ayrıştığını söylemek mümkündür.

Yukarıdaki ifadelerden de görüldüğü üzere birçok sınıflandırma söz konusudur. Yapılan bir çalışmada uzmanlar farklı alanlarda farklı taksonomilerin kullanılması gerektiğini savunmuşlardır. Ancak bununla birlikte katılımcılar bütün bu taksonomilerin tamamlanmamış bir sistemi temsil ettiklerini, taksonomilerin geliştirilme süreçlerinin devam edeceği görüşünde oldukları anlaşılmıştır (Arı, 2013). Buradan yola çıkarak araştırmacılara farklı derslerdeki kazanımların bu taksonomiler ışığında incelemeleri, ders kitaplarında yer alan etkinliklerin, değerlendirme sorularının taksonomilere göre incelemeleri önerilebilir. Ayrıca ileride yapılacak program hazırlama ve kitap çalışmalarında tüm bu taksonomi sınıflarına dikkat edilmesi önerilebilir.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada, Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi'nde belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergede *Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler* başlığı altında açıklanan eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul İzni

Çalışma doküman incelemesine dayalı olduğu için etik kurulu iznine gerek duyulmamıştır.

Yazarların Katkı Oranı

Çalışma tek yazarlı bir çalışmadır.

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışmasını gerektirecek bir durum söz konusu değildir.

Kaynakça

- Akinoğlu, O. (2004). Hayat bilgisi ve Sosyal bilgiler öğretimi. C. Öztürk ve D. Dilek (Ed.), *Hayat bilgisi öğretimi* içinde (ss.1-13). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Arı, A. (2013). Bilişsel alan sınıflamasında yenilenmiş Bloom, Solo, Fink, Dettmer taksonomileri ve uluslararası alanda tanınma durumları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2) 259-290. <https://doi.org/10.12780/UUSBD164>.
- Baysal, N. (2006). Hayat bilgisi öğretim. C. Öztürk (Ed.). *Hayat bilgisi: Toplumsal ve doğal yaşama bütüncül bir bakış* içinde (ss.1-19). Pegem Akademi Yayıncılık.

- Belet, Ş. D. (1999). *İlköğretim kurumlarında uygulanan hayat bilgisi programının değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Biggs, J. B. (2003). *Teaching for quality learning at university*. Maidenhead. Open University Press.
- Biggs, J. & Tang, C. (2011). *Teaching for quality learning at university* (4th Ed.). Maidenhead: Society for Research into Higher Education & Open University Press.
- Binbaşıoğlu, C. (2003). *Hayat bilgisi öğretimi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Bursa, S. (2022). Examination of 2018 social studies curricula according to SOLO taxonomy. *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 23(2), 1015-1032. DOI: 10.17679/inuefd.1024442
- Büyükkaragöz, S. & Cuma, Ç. (1997). *Genel öğretim metodları*. Öz Eğitim Yayınları.
- Brabrand, C., & Dahl, B. (2009). Using the solo-taxonomy to analyze competence progression of university science curricula. *Higher Education*, 58(4), 531-549.
- Corbin, J. & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Sage.
- Çetin, B. & İlhan, M. (2016). "Solo taksonomisi", *matematik eğitiminde teoriler*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çoban, O., & Akşit, İ. (2018). 2005 ve 2017 Sosyal bilgiler öğretim programlarının öğrenme alanı, kazanım, kavram, değer ve beceri boyutları açısından karşılaştırılması. *Journal of History Culture and Art Research*, 7(1), 479-505.
- Demirel, Ö. (2012). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Eker, C., Bilgin, Ç., & Baykan, E. (2019, 5-7 Eylül). Hayat bilgisi dersi öğretim programında bulunan kazanımların yapılandırılmış Bloom taksonomisine göre incelenmesi. [Konferans sunumu]. II. Uluslararası Öğrenme, Öğretim ve Eğitim Araştırmaları Kongresi, Amasya.
- Kabapınar, Y. (2012). *Kuramdan uygulamaya hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kalendar, B. & Baysal, Z. N. (2021). Öğretim programı ve ders kitaplarının program öğelerinin uyumu açısından incelenmesi: Hayat bilgisi örneği. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 38(2), 75-96. <https://doi.org/10.52597/buje.990925>
- Korkmaz, İ. (2006). Yeni ilköğretim birinci sınıf programının öğretmenler tarafından değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 419-431.
- Leung, C. F. (2000). Assessment for learning: using solo taxonomy to measure design performance of design & technology students. *International Journal of Technology and Design Education*, 10, 149-161.
- McGill, R. M. (2013). *100 ideas for secondary teachers: Outstanding lessons*. Bloomsbury A&C Black.
- MEB, (2018). *Hayat bilgisi dersi öğretim programı*. Millî Eğitim Bakanlığı
- Minogue, J., & Jones, G. (2009). Measuring the impact of haptic feedback using the solo taxonomy. *International Journal of Science Education*, 31(10), 1359-1378.
- Özcelik, D.A. (1992). *Eğitim programları ve öğretim (Genel öğretim yöntemi)*. ÖSYM Yayınları.

- Öztürk, C. & Dilek, D. (2002). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Padiotis, I. & Mikropoulos, T.A. (2010). Using SOLO to evaluate an educational virtual environment in a technology education setting. *Educational Technology & Society*, 13(3), 233-245.
- Sönmez, V. (2001). *Program geliştirmede öğretmen el kitabı*. Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2005); *Hayat Bilgisi öğretimi ve sosyal bilgiler öğretimi öğretmen kılavuzu*. Anı Yayıncılık.
- Yağan, S. A. (2022). Fink's significant learning approach and classification of the life science curriculum acquisitions according to fink taxonomy. *Educational Academic Research*, 44(1), 42-53.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, G. (2022). 2015 ve 2018 Hayat bilgisi öğretim program kazanımlarının taksonomik incelenmesi. *Milli Eğitim*, 51(233), 665-687. DOI: 10.37669/milliegitim.793390
- Zorluoğlu, S. L., Kızılaslan, A., & Sözbilir, M. (2016). Ortaöğretim kimya dersi öğretim programı kazanımlarının yapılandırılmış Bloom taksonomisine göre analizi ve değerlendirilmesi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 10(1), 260-279.